ANALIZA KRETANJA INDUSTRIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Gabelica, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:308873

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ANALIZA KRETANJA INDUSTRIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor:
prof. dr. sc. Ante Rozga

Student:
Antonio Gabelica

Split, rujan, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD 1
1.1. Predmet istraživanja 1
1.2. Ciljevi rada 1
1.3. Metode rada 2
1.4. Struktura rada 2
2. TEORIJSKE ODREDNICE INDUSTRIJE 3
2.1. Industrijska politika kao dio ekonomske politike 5
3. INDUSTRIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ 8
3.1. Industrijska strategija Republike Hrvatske 8
3.2. Glavne odrednice industrije u Hrvatskoj 12
4. KRETANJE PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE U HRVATSKOJ 20
4.1. Odrednice prerađivačke industrije u Hrvatskoj 21
4.2. Industrija hrane i pića 25
4.3. Farmaceutska industrija 29
4.4. Kemijska industrija 31
5. ZAKLJUČAK 33
POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA 36
SAŽETAK 38
SUMMARY 38

1. UVOD

1.1. Predmet istraživanja

Industrija predstavlja jedan od najvažnijih čimbenika rasta svake zemlje koja teži gospodarskom razvoju i napretku. Naime, industrijski rast može dovesti do brojnih pozitivnih posljedica za cjelokupno gospodarstvo te samim time utjecati i na ostale ekonomske razvojne ciljeve društva. Stoga se od iznimne važnosti ističe uspostavljanje i provođenje ciljeva industrijske politike što predstavlja kompleksan zadatak, koji podrazumijeva poduzimanje brojnih akcija na mnogim područjima. Važni su koordinacija i uključivanje velikog broja različitih institucija i organizacija te optimalno uspostavljanje svih mjera ekonomske politike.

Predmet istraživanja ovog rada je analiza kretanja industrije u Republici Hrvatskoj, a naglasak je stavljen na analizu prerađivačke industrije, odnosno njenih pojedinih sastavnica (prehrambena, farmaceutska i kemijska industrija). Naime, industrijska proizvodnja na kojoj počiva sadašnja civilizacija nema ograničenja i u današnje vrijeme su razvijene one zemlje koje imaju razvijenu prerađivačku industriju. Prerađivačka industrija u Republici Hrvatskoj je, uz sektor financijskog posredovanja, poslovanja nekretninama, iznajmljivanja i poslovnih usluga, sektor gospodarstva s ponajvećim udjelom u strukturi bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) i ukupnoj zaposlenosti te najvećim udjelom u ukupnom izvozu. Stoga se može uočiti njena važnost za gospodarstvo, a nastavak rada donijeti će detaljniji uvid u njeno kretanje kroz godine.

1.2. Ciljevi rada

Cilj rada je dati kratak uvid u teorijske odrednice industrije i industrijske politike te objasniti predmet istraživanja na primjeru Republike Hrvatske. Prvo poglavlje empirijskog dijela stavlja naglasak na glavne odrednice industrije u Hrvatskoj, dok je u drugom poglavlju empirijskog dijela naglasak stavljen na detaljnu analizu prerađivačke industrije prema njenim pojedinim odjeljcima.

1.3. Metode rada

Teorijski dio rada je napisan koristeći znanstvene i stručne članke i internetske izvore te pomoću metoda analize i sinteze, induktivne i deduktivne metode te metode komparacije i deskripcije. Metode analize i sinteze podrazumijevaju raščlambu određenih teorijskih pojmova vezanih uz industriju te objašnjavanje navedenih pojmova. Metoda dedukcije pretpostavlja sustavnu primjenu deduktivnog načina zaključivanja u kojemu se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci, dok se indukcijom na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do općih zaključaka. Komparacijom su uspoređeni teorijski pojmovi vezani uz predmet istraživanja, dok deskripcija pretpostavlja opisivanje teorijskih pojmova te odnosa, veza i procesa ili tijeka događanja pri definiranju predmeta istraživanja, Empirijski dio rada temelji se na statističkim podacima o industriji u RH.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od pet poglavlja. Na samom početku rada nalaze se uvodne napomene u kojima se na sažet način objašnjava predmet istraživanja, ciljevi koji se žele postići pisanjem rada, metode korištene pri pisanju te sama struktura rada. Nakon uvoda slijedi kratko teorijsko poglavlje o industriji u kojem se nastoji objasniti važnost industrijske proizvodnje za cjelokupno gospodarstvo te povezanost industrijske politike sa ekonomskom politikom. Treće poglavlje daje uvid u glavne karakteristike industrije u Hrvatskoj objašnjavajući industrijsku strategiju Republike Hrvatske te glavne odrednice industrije pomoću statističkih podataka. Četvrto poglavlje pruža detaljnu analizu prerađivačke industrije u Hrvatskoj, odnosno njeno kretanje kroz godine, ističući pritom odrednice industrije hrane i pića, farmaceutske i kemijske industrije. Posljednje poglavlje je zaključak prethodno napisanog, a na kraju rada nalazi se popis literature, popis tablica, slika i grafikona te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. TEORIJSKE ODREDNICE INDUSTRIJE

U današnje vrijeme, poslovni svijet suočen je s neizvjesnim poslovanjem i brojnim izazovima koji su posljedica razvoja novih tehnologija, sve veće konkurencije, ekonomskih šokova i procesa globalizacije. Dakle, suvremeno poslovanje podložno je svakodnevnim promjenama pa je izrazito važno da se poslovni subjekti prilagode nastalim promjenama te opstanu na tržištu. Sve veća otvorenost nacionalnih ekonomija koja je odlika procesa globalizacije nameće nove izazove daljnjem razvoju pa je samim time mobilnost proizvodnje obilježena razinom globalne konkurentnosti i potrebom za stalnim strateškim repozicioniranjem.

Svako gospodarstvo sastoji se od tri dijela: primarnog, sekundarnog i tercijarnog. Protekom vremena i razvojem novih tehnologija njihovi udjeli u ukupnoj proizvodnji pojedinog gospodarstva značajno su se mijenjali. Kroz dugu povijest najveći dio je pripadao primarnom sektoru proizvodnje, tj. proizvodima zemlje i stočarstvu. Krajem 18. stoljeća počinje intenzivniji razvoj industrije koja se razvila iz manufakture na trgovačkom kapitalu, tako da je do šezdesetih godina 20. stoljeća najveći udio u gospodarstvu imala prerađivačka industrija, odnosno sekundarne djelatnosti. Četvrta tehnološka revolucija potaknula je razvoj uslužnog sektora tako da danas u najvećem broju zemalja usluge čine preko 50% bruto domaćeg proizvoda.[1]

Industrija još uvijek čini jednu od najvažnijih poluga rasta gotovo svake ekonomije, a njezin razvoj i napredak promatrano kroz tradicionalnu teorijsku osnovu čine odrednice navedene u nastavku[2]:

- porast akumulacije fizičkoga kapitala,
- porast znanja,
- pomak rada i kapitala prema sektorima, gdje je njihovo korištenje učinkovitije i koji su praćeni iznadprosječnim rastom potražnje,
- diversifikacija ekonomske strukture koja utječe na manju razinu izloženosti promjenama uvjeta trgovanja i pomacima potražnje,

[1] Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive.
[2] Teodorović, I. i Buturac, G. (2006): Perspektive industrijske proizvodnje u Hrvatskoj i intraindustrijska razmjena. Ekonomski pregled, 57 (11) 705-729.

- diversifikacija uz naglašenu specijalizaciju na način da se ostvaruju komparativne i konkurentske prednosti.

Konkurentnost predstavlja osnovu koja određuje uspjeh odnosno neuspjeh svakog pojedinog poduzeća, ali i gospodarstva. Osim navedenog, ona određuje prikladnost aktivnosti poslovne organizacije koje pridonose njenoj izvedbi, kao što su inovativnost, kohezijska organizacijska kultura ili dobra implementacija.

Konkurentska strategija je potraga za povoljnom konkurentskom pozicijom unutar industrije, temeljnog okruženja u kojem se konkurencija pojavljuje, a usmjerena je na uspostavljanje profitabilne i održive pozicije unatoč silama koje određuju industrijsko natjecanje.[3] U suvremenim uvjetima poslovanja važno je istaknuti da su za ekonomski su razvitak ključni napredni faktorski uvjeti temeljeni na znanju i razvijenoj infrastrukturi te na visokoj tehnologiji i inovacijama, a ne na naslijeđenima komparativnim prednostima poput, primjerice prirodnih resursa i jeftine radne snage. Dakle, važno je na koji se način nešto proizvodi, a ne što se proizvodi.

Kao najznačajnija obilježja industrije javljaju se sljedeća: pomoć strojeva prilikom proizvodnje, masovna proizvodnja, neprestana specijalizacija i širenje tržišta industrijskih proizvoda.

Brojne su koristi od industrije, kojima se pozitivno utječe na razvoj gospodarstva, ali i na cjelokupno društvo, a u nastavku su navedene najznačajnije[4]:

- povećanje proizvodnosti rada,
- razvijanje društvene podjele rada,
- pojavljivanje novih djelatnosti,
- mijenjanje gospodarske strukture zemlje
- porast zaposlenosti,
- povećanje intelektualnog rada,
- skraćenje radnog vremena,

[3] Porter, M.E. (2008): Konkurentska prednost. MASMEDIA, Zagreb.
[4] Tica, J.(2012): Industrija. Ekonomski fakultet Zagreb. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/MGR/Tica/gh/poglavlje8.pdf

- demokratizacija,
- porast životnog standarda.

Dakle, uočavaju se brojne koristi od razvijene industrijske proizvodnje. Naime, rast industrijske proizvodnje stvara veće potrebe za inputima proizvodnje (sirovine, poluproizvodi, energija, radnici) i za dostavom proizvoda do krajnjih potrošača, što dovodi do povećanja potražnje za uslugom prijevoza, a povećanje usluga prijevoza povećava potražnju za prijevoznim sredstvima. Istraživanje tržišta, dizajniranje i promocija proizvoda, financiranje cijelog poslovnog procesa su usluge koje su direktno vezane uz proizvodnju. Istraživanje i razvoj novih tehnologija i proizvoda također spadaju u takve usluge. Zaposlenici zarađen dohodak u proizvodnji troše na usluge odmora i rekreacije, trgovine, kulturne, sportske, zdravstvene, obrazovne itd. Zbog prethodno navedenog, gotovo je nemoguće naći zemlju koja je postala razvijena, a da prije toga nije razvila industriju i da danas ne ulaže velike napore da učini svoju industriju još konkurentnom na svjetskom tržištu.

2.1. Industrijska politika kao dio ekonomske politike

Za industrijsku politiku se može reći da je prvenstveno usmjerena na konkretno unapređivanje industrijskog rasta i efikasnosti te na stvaranje uvjeta za ostvarivanje ciljeva i zadaća industrijalizacije. Pritom je važno istaknuti da osnovni ciljevi industrijske politike moraju biti usklađeni s ostalim ekonomskim razvojnim ciljevima pojedinog gospodarstva.

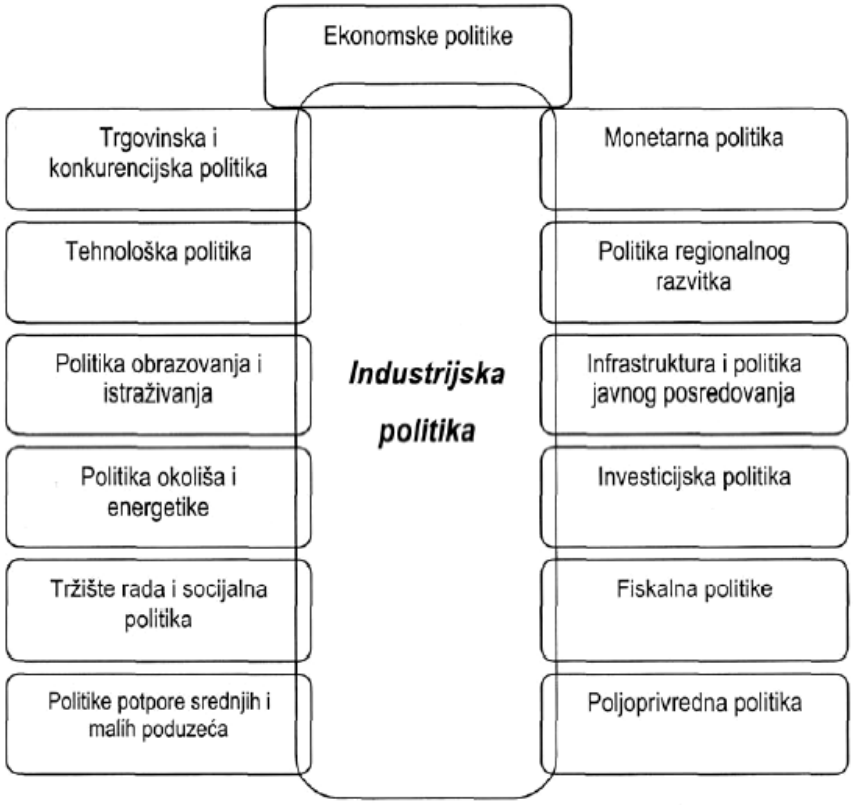
Teorijski gledano, rasprave o industrijskoj politici pripadaju području mikroekonomije, a unutar nje području ekonomike industrije. Industrijska ekonomija dijeli se na sljedeće dvije grane[5]:

- Industrijska organizacija - bavi se strukturom industrije u određenom trenutku.
- Industrijska dinamika - usredotočuje se na razvitak industrija u tijeku vremena. Njezina su osnovna zadaća strukturne promjene, a analiza se odnosi na dinamiku ponude, promjenu međusobne ovisnosti između poduzeća u vremenu, odlučujuće faktore tehnološke promjene i faktore koji pridonose tehnološkom progresu. Industrijska dinamika istražuje prilagođivanje

[5] Obadić, A. (2001): Industrijska politika kao dio ekonomske politike. Ekonomski pregled, 52 (5-6) 645-666.

ekonomije promjenama mikro i makroekonomskih uvjeta na domaćoj i međunarodnoj razini.

Kao što je rečeno industrijska politika kao srednja politika međusobno je povezana i preklapa se sa drugim politikama na različite načine te mora biti usklađena sa ostalim ekonomskim ciljevima. Na slici 1 mogu se vidjeti glavna područja ekonomske politike s kojima je povezana industrijska politika.

Slika 1: Industrijska politika kao dio preklapajućih područja ekonomske politike

Izvor: Obadić, A. (2001): Industrijska politika kao dio ekonomske politike. Ekonomski pregled, 52 (5-6) 645-666.

Industrijska politika može se definirati kao skup mjera i instrumenata kojima vlada djeluje na promjenu industrijske strukture, odnosno to su inicijative i koordinacije vladinih aktivnosti s ciljem podizanja konkurentnosti cijele privrede i pojedinih industrija.[6] Može se reći da svaka industrijska država vodi od svog nastanka industrijsku politiku, a kao njen glavni cilj ističe se podizanje produktivnosti, profitabilnosti i međunarodne konkurentnosti nacionalnih industrija,

[6] Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive.

kroz izgradnju optimalne industrijske strukture. Industrijska politika koristi kombinaciju mjera koje spadaju u fiskalnu, monetarnu, trgovinsku, tehnološku i obrazovnu politiku, politiku dohodaka, zaštite okoliša i drugih politika. S industrijskom politikom treba uskladiti i dio organizacije državne uprave, odnosno javnog sektora. Potpora ostvarivanju industrijske politike nalazi se u institucionalnoj infrastrukturi specijaliziranih instituta, agencija, zavoda, direkcija u okviru koji se poboljšavaju postojeći i stvaraju novi proizvodi i djelatnosti.[7]

[7] Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive.

3. INDUSTRIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prije detaljnije analize kretanja hrvatske industrije posljednjih godina, biti će dan kratak uvid u povijesni razvoj industrije u RH. Industrijska revolucija sa početkom u 18. stoljeću predstavljala je temelj suvremenog razvoja, no može se reći da je zaobišla Hrvatsku. Krajem 19. stoljeća, pa sve do Drugog svjetskog rata, u Hrvatskoj se razvija obrtništvo i manufaktura, no do prave industrijalizacije ne dolazi. U industrijskom društvu teško se razvijati bez razvoja industrije, što je Hrvatskoj značajno nedostajalo do pedesetih godina 20. stoljeća. Jedino razdoblje u kojom se bilježi značajan razvoj industrije u Hrvatskoj bilo je od pedesetih do sedamdesetih godina prošlog stoljeća što je prekratko razdoblje da bi se dostigle zemlje razvijene Europe i da bi došli na put dugoročnog razvoja. Od osamdesetih godina prošlog stoljeća proizvodni kapaciteti se ne povećavaju, a devedesetih godina dolazi, iz više razloga, do njihovog smanjivanja. Takav trend nastavljen je i u prvoj dekadi 21 stoljeća, osobito u prerađivačkoj industriji.[8]

3.1. Industrijska strategija Republike Hrvatske

Industrijska strategija predstavlja alat države odnosno državne politike koji je usmjeren ka unaprjeđenju poslovnog okruženja prema onim područjima, sektorima ili tehnologijama od kojih se očekuje veći doprinos gospodarskom rastu i društvenom blagostanju.[9] Stoga se kroz industrijsku strategiju Republike Hrvatske, odnosno kroz analizu stanja hrvatske industrije ukazuje na osnovne probleme hrvatske industrije te se daju prijedlozi za unaprjeđenje poslovnog okruženja kako bi se stvorili bolji uvjeti poslovanja za sve aktere unutar industrije. Također, strategijom su utvrđene industrijske djelatnosti koje imaju najveću perspektivu daljnjeg rasta i razvoja te je posebnom skupinom mjera dodatno olakšan i potaknut njihov daljnji rast i razvoj.

[8] Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive.
[9] https://www.mingo.hr/page/kategorija/industrijska-strategija-republike-hrvatske-2014-2020

Kao prioritetna područja koja mogu potaknuti rast industrije u Hrvatskoj ističu se sljedeća[10]:

- Stvaranje stabilnog investicijskog okruženja,
- Poticanje strateške suradnje industrije i obrazovnog sustava,
- Restrukturiranje javne uprave i administracije,
- Razvoj tržišta kapitala – alternativni izvori financiranja.

Osnova gospodarskog rasta i razvoja ovisna je o razini, strukturi i veličina investicija. Kada se govori o investicijama u kontekstu industrijske strategije misli se na dva osnovna tipa investicija:

(1) investicije u fiksni kapital - investicije u opremu, tehnologiju i druga materijalna sredstva predstavljaju nužnost za razvoj industrije, a to znači rast produktivnosti, povećanje zaposlenosti te, u konačnici, novu razinu konkurentnosti.
(2) Investicije u istraživanje i razvoj, s ciljem ostvarivanja efekata koji proizlaze iz komercijalizacije inovacija, predstavljaju osnovu za postizanje dugoročne konkurentnosti, ali i nužan preduvjet za ostvarivanje glavnog strateškog cilja industrije.

Drugo prioritetno područje, odnosno poticanje strateške suradnje industrije i obrazovnog sustava naglašava ulogu znanja, vještina i sposobnosti ljudskih resursa kao osnovu za ostvarivanje konkurentske prednosti. Naime, današnjem poslovnom svijetu kojeg karakteriziraju svakodnevne promjene i neizvjesnost, nužno je da poduzeća na optimalan način povežu i iskoriste resurse kojima raspolažu, a kao jedan od ključnih resursa nužnih za ostvarivanje pozitivnih ekonomskih rezultata javlja se rad. Bez rada kao proizvodnog inputa nemoguće je uspješno poslovati pa je za suvremeno poduzeće vrlo važno naći ljudske resurse koji će zadovoljavati sve potrebne uvjete, odnosno posjedovati znanja, vještine i sposobnosti koje donose konkurentsku prednost. Pritom najveći doprinos razvoju industrije i gospodarstva država može dati upravo kroz kvalitetan sustav obrazovanja. Osnova za privlačenje bilo kakvih investicija, uz stabilno političko i makroekonomsko okruženje, nalazi se u dostupnosti obrazovane radne snage.

[10] Ministarstvo gospodarstva: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020.

Ponuda i potražnja rada značajno su različite od potražnje i ponude drugih inputa. Ponajprije treba naglasiti da potražnja za radom nije izravna potražnja već je izvedena, a to znači da je ovisna o potražnji za proizvodom ili uslugom u čijoj proizvodnji sudjeluje.[11] To znači da će potraživana količina ovisiti o proizvodnosti rada u proizvodnji nekog proizvoda i tržišnoj vrijednosti tog proizvoda. Stoga je lako zaključiti da će potražnja za nekom vrstom rada biti veća što je veća proizvodnost u proizvodnji određenog proizvoda i što je cijena tog proizvoda skuplja.

Restrukturiranje javne uprave i administracije predstavlja važan prioritet u razvoju industrije budući da je efikasnost javne uprave i administracije jedan od najvažnijih faktora konkurentnosti poslovanja. U gotovo svim analizama koje su se bavile ključnim problemima hrvatske industrije na prvom mjestu pojavljuje se institucionalno okruženje, odnosno neefikasna državna administracija, pravna nesigurnost, korupcija, opterećujuće administrativne procedure, nerazumljivi propisi te visoko i složeno porezno opterećenje.[12]

Kao temeljni problemi, s kojima se suvremene države suočavaju danas, mogu se navesti sljedeći[13]:

- pitanje regulatornih tržišnih mehanizama, koje najlakše može nametnuti jedinstvena politička vlast,
- nejedinstvo država vezano uz reguliranje gospodarskih procesa na liberaliziranom svjetskom tržištu,
- velike poteškoće kod usklađivanja pojedinačnih gospodarskih interesa država koje dominantno utječu na globalne gospodarske procese,
- nedostatak zajedničkih efikasnih mehanizama, koji bi služili kao svojevrsno sidro, koje bi onemogućavalo ponašanja koja u budućnosti dovode do snažnijih gospodarskih poremećaja.

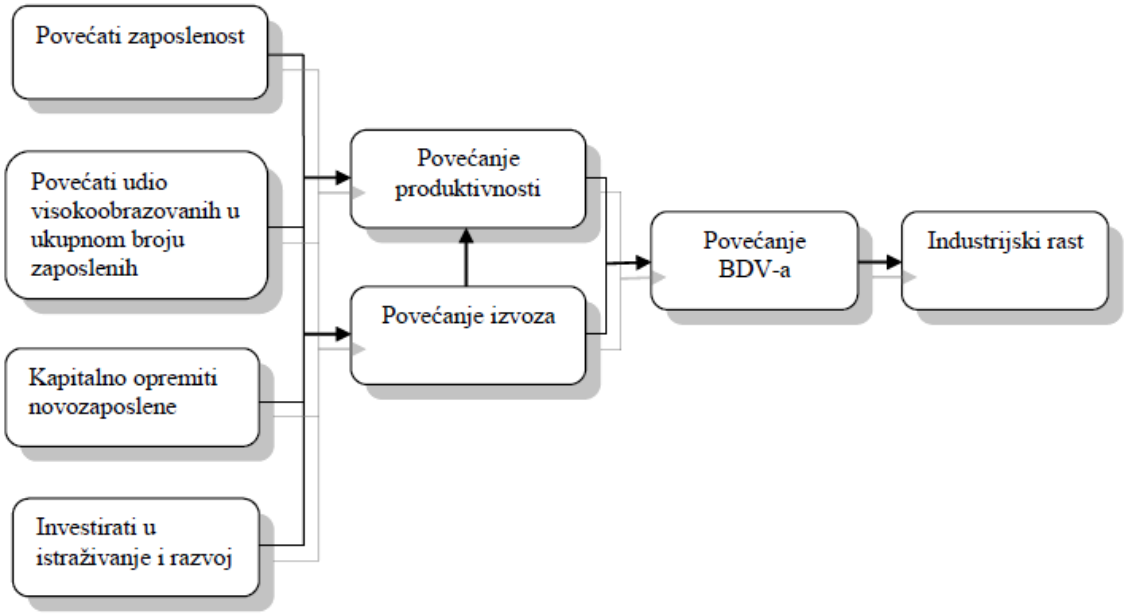
U Hrvatskoj se nastoji provesti europeizacija javne uprave, no neke od navedenih promjena provode sporo, dok se kod nekih čak ni ne vidi napredak. U ovisnosti o području i mehanizmu europeizacije, neke su promjene provedene (liberalizacija, informatizacija nekih usluga), neke

[11] Čavrak, V. (ur.),(2011): Gospodarstvo Hrvatske, Ekonomski fakultet Zagreb i Politička kultura Zagreb.
[12] Ministarstvo gospodarstva: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020.
[13] Lozina Duško; Klarić Mirko. Javna uprava suvremene države u promijenjenim okolnostima. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 1/2012., str. 23.-37.

su samo formalno uvedene (npr. depolitizacija), neke se provode/primjenjuju parcijalno i/ili bez učinaka (npr. javna savjetovanja), dok u nekim pitanjima nema ni deklarativnog pomaka (npr. decentralizacija i teritorijalni preustroj, profesionalizacija javnih službenika).[14]

Četvrto prioritetno područje podrazumijeva razvoj tržišta kapitala. Naime, velika ovisnost industrije o bankarskom sektoru predstavlja jedan od većih problema u procesu oporavka gospodarstva. Navedeni problem posebice se ističe u segmentu malih i srednjih poduzeća pa razvoj tržišta kapitala kao alternativa financiranju investicija klasičnim bankarskim kreditima predstavlja kvalitetnu opciju.

Slika 2 prikazuje glavne odrednice industrijskog rasta.

Slika 2: Odrednice industrijskog rasta

Izvor: Ministarstvo gospodarstva: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020.

Kao glavne strateške ciljeve Industrijske strategije definirano je repozicioniranje identificiranih strateških djelatnosti na globalnom lancu vrijednosti te[15]:

- rast obujma industrijske proizvodnje po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,85%,

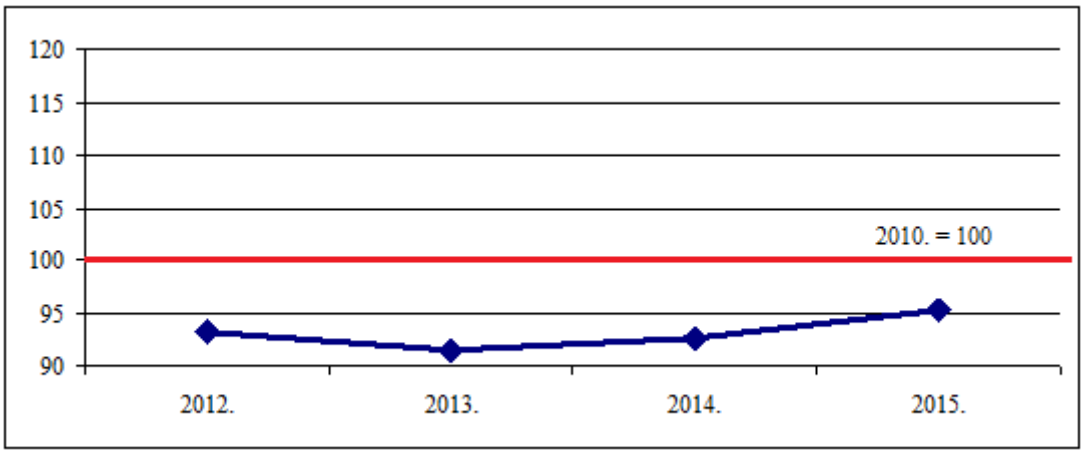
[14] Đurman, P. (2016): Europeizacija javne uprave i načelo otvorenosti. / Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, VII, str. 342-373.
[15] Ministarstvo gospodarstva: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020.

- rast broja novozaposlenih za gotovo 86 tisuća do kraja 2020. godine, od čega minimalno 30% visokoobrazovanih,
- rast produktivnosti radne snage za gotovo 70 % u razdoblju 2014.-2020.
- povećanje izvoza u tom razdoblju za 30%,
- promjena struktura izvoza u korist izvoza proizvoda visoke dodane vrijednosti.

3.2. Glavne odrednice industrije u Hrvatskoj

Nastavak rada donosi uvid u glavne odrednice industrije u Hrvatskoj, a temelji se na prikupljenim i obrađenim statističkim podacima.

Na grafikonu 1 prikazani su godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine, a kao bazna je uzeta 2010. godina. Iz grafikona se može uočiti da je u svakoj od promatranih godina indeks industrijske proizvodnje manji od 100 što znači da je industrijska proizvodnja u svakoj godina bila manja u odnosu na baznu 2010. godinu. Najveće odstupanje od 2010. godine bilježi 2013., kada je industrijska proizvodnja bila manja za 8,4% od proizvodnje u 2010. S druge strane, do najmanjeg odstupanja dolazi u 2015. godini kada je industrijska proizvodnja bila manja za 4,8% u odnosu na baznu 2010. godinu.

Grafikon 1: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj (od 2012. do 2015.)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

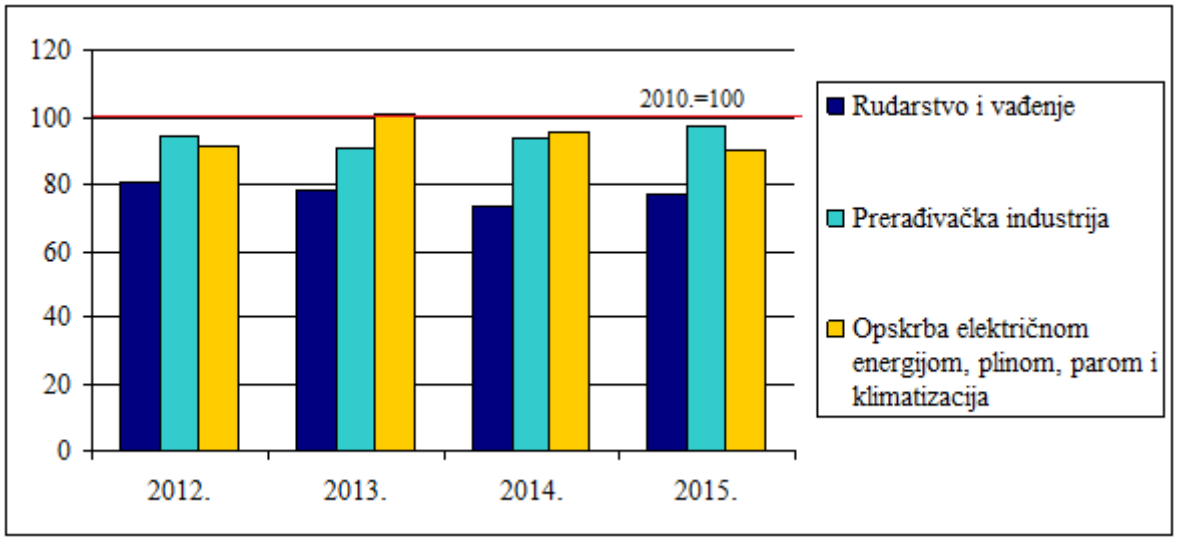
Tablica 1 prikazuje godišnje indekse industrijske proizvodnje u Hrvatskoj prema područjima NKD-a 2007. (2010=100). NKD je skraćenica za nacionalnu klasifikaciju djelatnosti s nazivima područja, odjeljaka, skupina i razreda gospodarskih i drugih djelatnosti. U slučaju industrijske proizvodnje tri područja su važna: rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija te opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija.

Tablica 1: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj prema područjima NKD-a 2007. (2010=100)

	2012.	2013.	2014.	2015.
Rudarstvo i vađenje	80,5	78,3	73,3	76,9
Prerađivačka industrija	94,6	90,8	93,6	97,1
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	91,1	100,8	95,5	90,1

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Grafikon 2 daje jasniji uvid u godišnje indekse industrijske proizvodnje u Hrvatskoj prema područjima NKD-a 2007.

Grafikon 2: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema područjima NKD-a 2007.

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Iz grafikona je vidljivo da svako od promatranih područja bilježi manju industrijsku proizvodnju u promatranom razdoblju od proizvodnje iz 2010. godine. iznimka je opskrba

električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija koja u 2013. godini postiže veću proizvodnju u odnosu na 2010. za 0,8%. Od promatranih područja NKD-a najveću proizvodnju kroz promatrano razdoblje bilježi prerađivačka industrija te opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, a najmanju rudarstvo i vađenje.

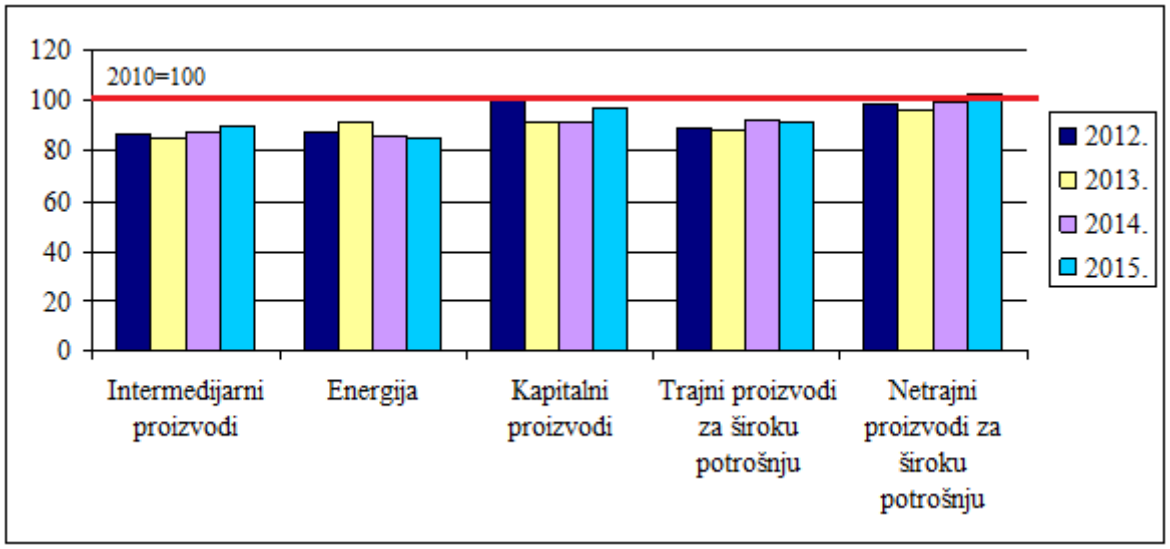
Tablica 2 prikazuje godišnje indekse industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. (2010=100) koji obuhvaćaju intermedijarne proizvode, energiju, kapitalne proizvode, trajne proizvode za široku potrošnju te netrajne proizvode za široku potrošnju.

Tablica 2: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. (2010=100)

	2012.	**2013.**	**2014.**	**2015.**
Intermedijarni proizvodi	86,3	84,8	87,7	89,7
Energija	87,8	91,7	86	85,3
Kapitalni proizvodi	102	91,3	91,7	97,3
Trajni proizvodi za široku potrošnju	89,3	88,1	91,9	91,5
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	98,8	96,3	99,2	102,8

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

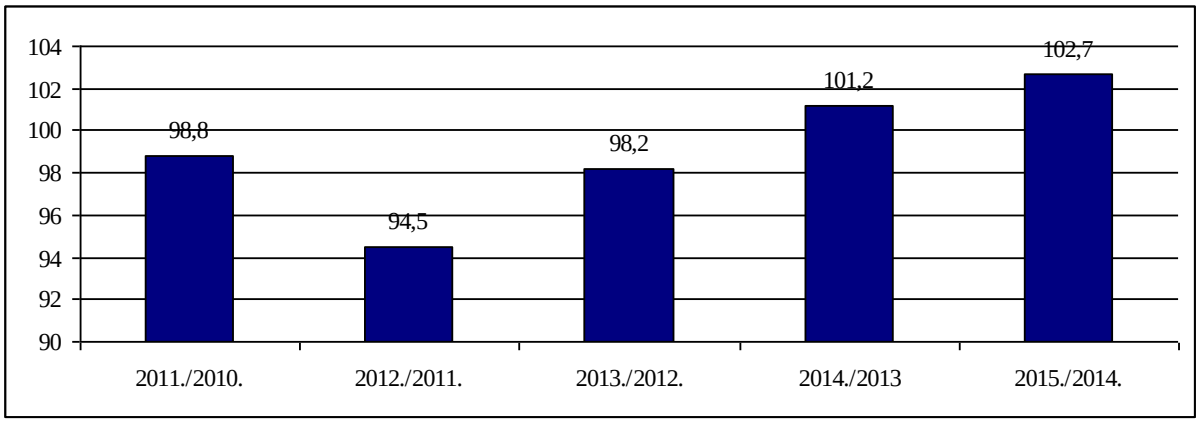
Jasniji uvid u godišnje indekse industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. daje grafikon 3. Iz grafikona se može uočiti da u odnosu na 2010. godinu, najveću proizvodnju bilježe netrajni proizvodi za široku potrošnju, čija je proizvodnja u 2015. bila veća od one u 2010. godini. Nakon njih slijede kapitalni proizvodi, čija proizvodnja u 2012. godini također prelazi onu iz bazne 2010. godine. U svakoj od promatranih godina, proizvodnja intermedijarnih proizvoda, energije i trajnih proizvoda za široku potrošnju manja je u odnosu na 2010. godinu.

Grafikon 3: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. (2010=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Da bi se dobio uvid u promjene industrijske proizvodnje kroz godine korišteni su verižni indeksi. Verižni indeksi pokazuju relativne promjene (u %) pojave u tekućem razdoblju u odnosu na prethodno razdoblje, odnosno pokazuju za koliko % se vrijednost pojave u jednom razdoblju promijenila u odnosu na prethodno razdoblje. Kada se promatraju verižni indeksi industrijske proizvodnje u RH od 2010. do 2015. godine (grafikon 4) može se uočiti da se u svakoj od promatranih godina industrijska proizvodnja dodatno smanjivala u odnosu na prethodnu sve do 2014. godine. U 2014. industrijska proizvodnja raste za 1,2 % u odnosu na 2013. godine, dok u 2015. godini proizvodnja bilježi rast od 2,7% u odnosu na 2014. godinu pa se može reći da se u posljednje dvije godine promatranog razdoblja uočava pozitivan trend.

Grafikon 4: Verižni indeksi industrijske proizvodnje u RH od 2010. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

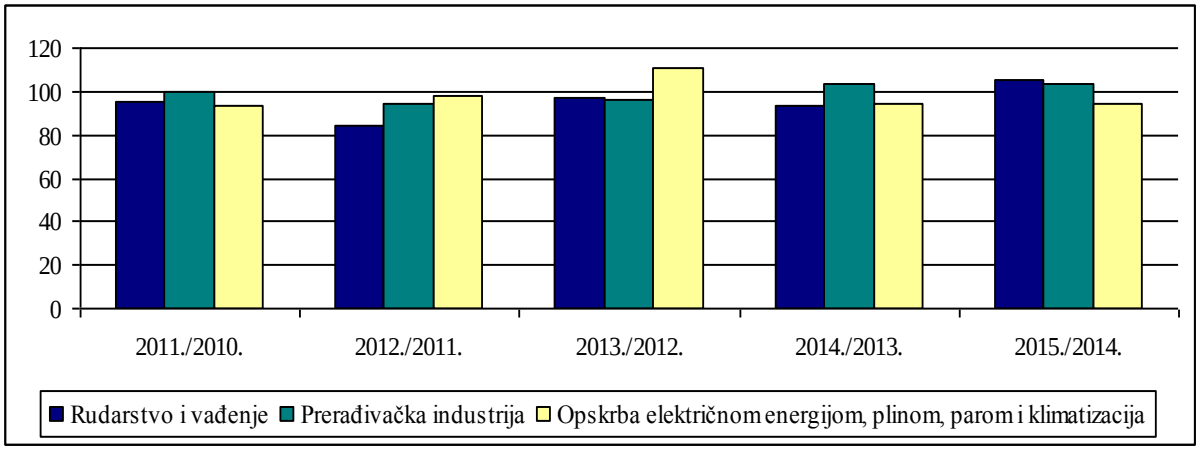
Detaljniji uvid u verižne indekse industrijske proizvodnje daje tablica 3 koja prikazuje vrijednost verižnih indeksa industrijske proizvodnje od 2010. do 2015. godine prema područjima NKD-a 2007., obuhvaćajući pritom rudarstvo i vađenje, prerađivačku industriju te opskrbu električnom energijom, plinom, parom te klimatizaciju.

Tablica 3: Verižni indeksi industrijske proizvodnje od 2010. do 2015. godine prema područjima NKD-a 2007.

	2011./2010	2012./2011.	2013./2012.	2014./2013.	2015./2014.
Rudarstvo i vađenje	95,1	84,6	97,3	93,6	105
Prerađivačka industrija	99,8	94,7	96	103,1	103,8
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	93	98	110,6	94,8	94,3

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

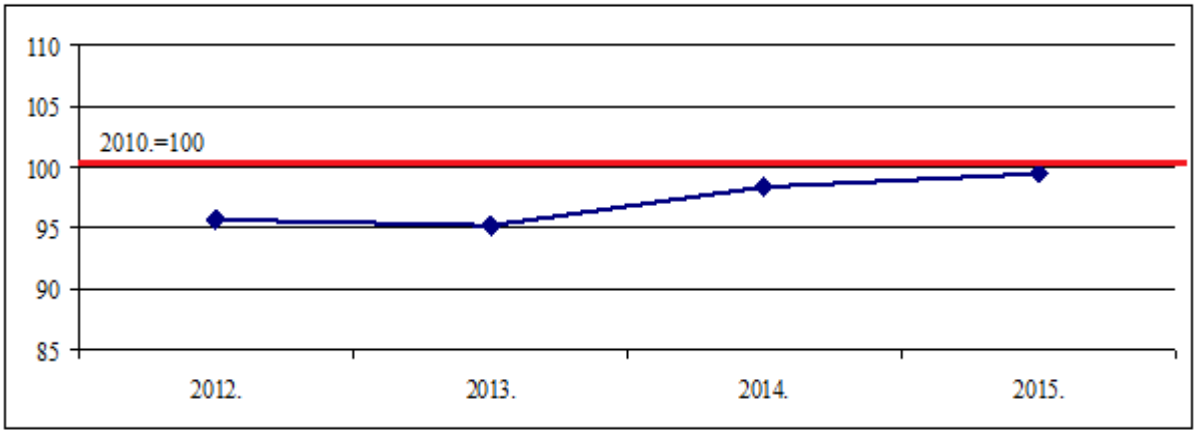
Jasniji prikaz podatak iz prethodne tablice daje grafikon 5. Naime, vidljivo je da u 2011. i 2012. dolazi do smanjenja industrijske proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu u svim promatranim područjima. U 2013. godini povećava se industrijska proizvodnja područja opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, dok ostala također bilježe smanjenje. U 2014. dolazi do povećanja proizvodnje prerađivačke industrije u odnosu na 2013., dok u 2015. godini rudarstvo i vađenje bilježe porast, a opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija smanjenje proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 5: Verižni indeksi industrijske proizvodnje od 2010. do 2015. godine prema područjima NKD-a 2007.

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

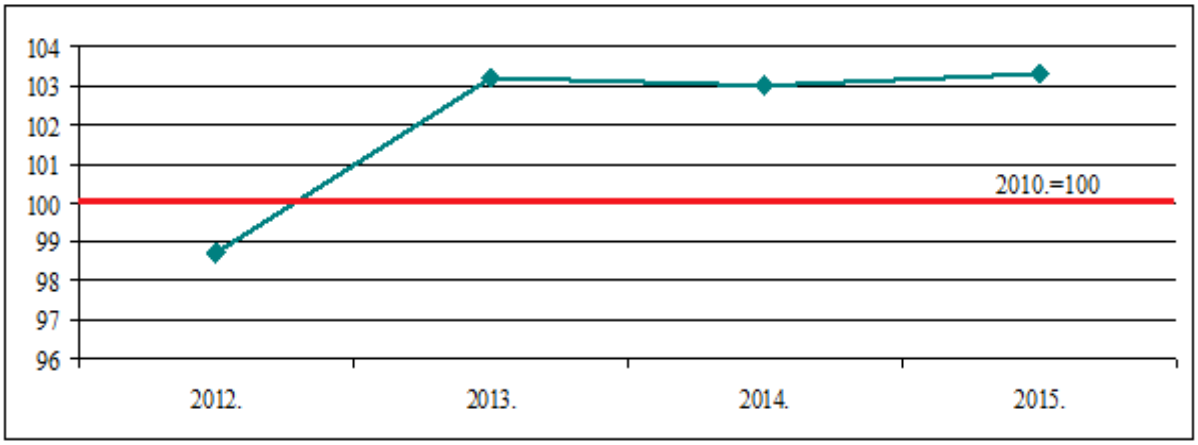
Grafikon 6 prikazuje indekse zaposlenih osoba u industriji od 2012. do 2015. godine, a 2010. je uzeta kao bazna godina. Vidljivo je da je broj zaposlenih u svakoj od promatranih godina bio manji od broja zaposlenih u 2010. godini. Ipak, od 2013. se može uočiti pozitivan trend, odnosno kontinuiran rast broja zaposlenih do 2015. godine u kojoj je za svega 0,6% manji od bazne 2010. godine.

Grafikon 6: Indeksi zaposlenih osoba u industriji od 2012. do 2015. godine (2010.=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Proizvodnost rada se računa kao omjer između obujma outputa i obujma rada. Do smanjenja proizvodnosti rada dolazi kada se ista količina proizvoda nakon nekog vremena proizvodi uz veći utrošak rada. Vrijedi i obrnuto, odnosno kada je za proizvodnju iste količine proizvoda potrebno utrošiti manje rada proizvodnost je porasla. Indeksi proizvodnosti rada u industriji RH od 2012. do 2015. godine prikazani su na grafikonu 7.

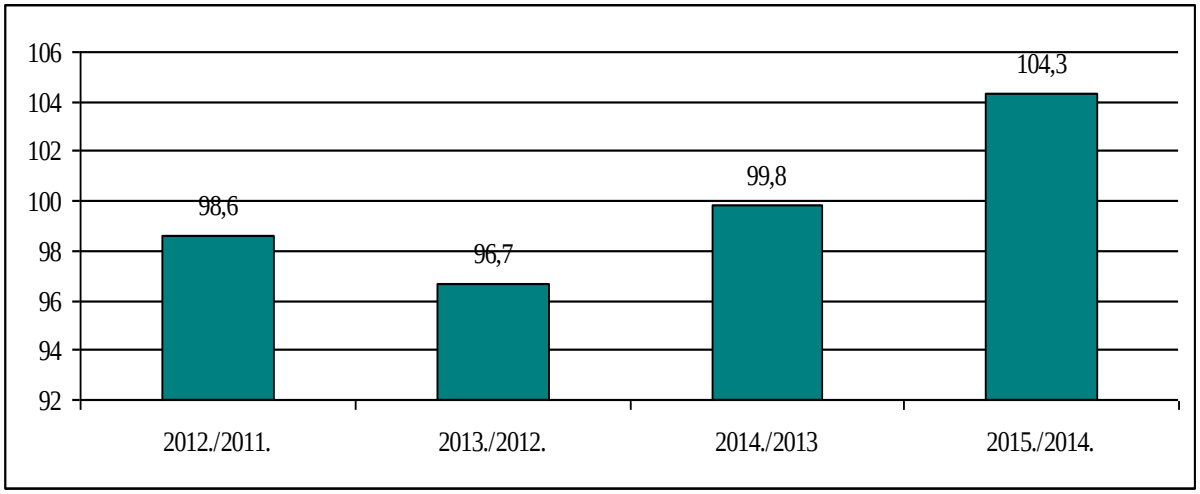

Grafikon 7: Indeksi proizvodnosti rada u industriji RH od 2012. do 2015. godine (2010.=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Iz grafikona 7 može se uočiti da je proizvodnost rada u industriji u svakoj od promatranih godina veća u odnosu na baznu 2010. godinu, osim u 2012. godini. Naime, u 2012. godini proizvodnost je manja za 1,3% u odnosu na 2010., dok je u preostalom razdoblju proizvodnost rada u industriji veća za približno 3% u odnosu na baznu godinu.

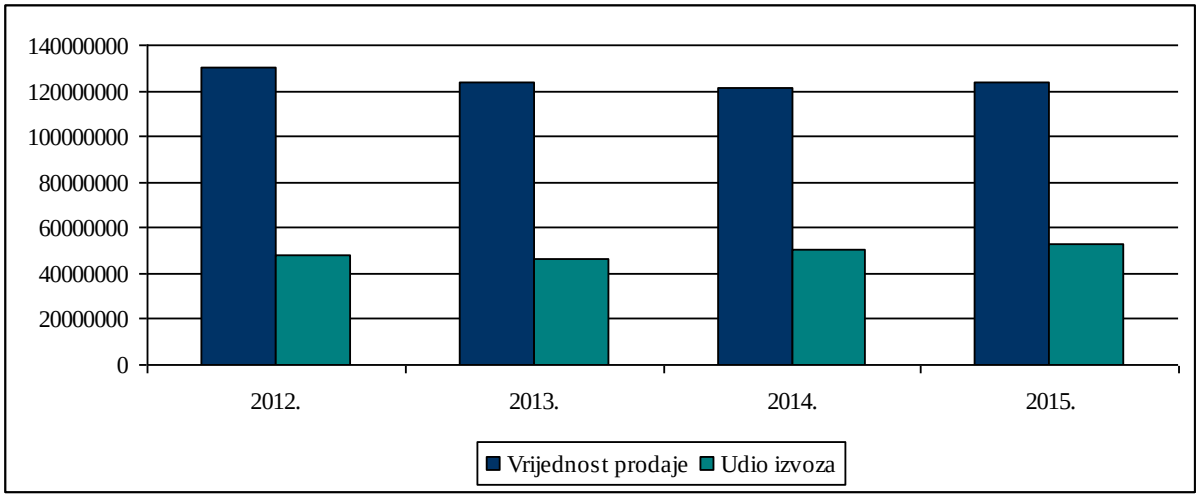
Indeks prometa industrije je kratkoročni poslovni pokazatelj industrije koji pokazuje kretanje potražnje za industrijskim proizvodima i usluga na domaćem i stranom tržištu koji su proizvedeni unutar industrije na području Republike Hrvatske. Grafikon 8 prikazuje verižne indekse prometa industrije u Republici Hrvatskoj od 2011. do 2015. godine. Može se uočiti da se u prve tri godine promatranog razdoblja promet industrije smanjivao u odnosu na prethodnu godinu, dok u 2015. godini promet industrije raste za 4,3% u odnosu na prethodno razdoblje, odnosno 2014. godinu.

Grafikon 8: Verižni indeksi prometa industrije u RH od 2011. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Grafikon 9 prikazuje vrijednost prodaje industrijskih proizvoda i izvoza u RH od 2012. do 2015. godine. Iz grafikona je vidljivo da vrijednost prodaje industrijskih proizvoda neznačajno oscilira kroz promatran razdoblje kao i vrijednost izvoza. Ipak, od 2013. se može uočiti kontinuiran porast izvoza što svakako predstavlja dobar pokazatelj.

Grafikon 9: Vrijednost prodaje industrijskih proizvoda i izvoza u RH od 2012. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

4. KRETANJE PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE U HRVATSKOJ

U današnje vrijeme prerađivačka industrija predstavlja značajan sektor gospodarstva svake nacionalne ekonomije u strukturi nacionalne proizvodnje u pogledu ostvarivanja visoke dodane vrijednosti, te zapošljavanja većeg broja stanovnika, posebice osiguravanja izvozne propulzivnosti i po toj osnovi prihoda.[16] Stoga se može reći da su razvijene one zemlje koje imaju razvijenu prerađivačku industriju. Iako u posljednje vrijeme dolazi do smanjenja značaja industrije u pogledu udjela, u razvijenim zemljama može se uočiti rast novih visoko tehnološki intenzivnih industrija. Nastavak rada donosi uvid u najvažnije odrednice prerađivačke industrije u Republici Hrvatskoj.

Naime, prerađivačka industrija je, uz sektor financijskog posredovanja, poslovanja nekretninama, iznajmljivanja i poslovnih usluga, sektor gospodarstva s ponajvećim udjelom u strukturi bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) i ukupnoj zaposlenosti Republike Hrvatske, te apsolutno najvećim udjelom u ukupnom izvozu.[17] Upravo zbog prethodno navedenog, nužno je da se prerađivačka industrija prepozna kao jedan od najvažnijih čimbenika gospodarskog rasta Hrvatske i njegova glavna strateška odrednica. Ukoliko se promatraju odrednice prerađivačke industrije u Hrvatskoj mogu se uočiti promjene koje se očituju u povećanju značajnosti i obujma proizvodnje u onim djelatnostima koje nisu tehnološki intenzivne (odnosno u industrijama niske i niže srednje tehnološke razine). Stoga je nužno promijeniti strukturu prerađivačke industrije u Republici Hrvatskoj, u smjeru podizanja konkurentnosti i sposobnosti proizvodnje izvoznih proizvoda s višom dodanom vrijednošću, pritom imajući u vidu važnost izvoza.

Važnost prerađivačke industrije je dodatno i ponovo potvrdila posljednja svjetska financijska i gospodarska kriza. Borba za zaustavljanje krize i oživljavanje gospodarstva svodila se na očuvanje domaće proizvodnje i radnih mjesta u prerađivačkoj industriji, a spašavanje bankarskog sektora bilo je u funkciji održavanja domaće proizvodnje i zaposlenosti.[18]

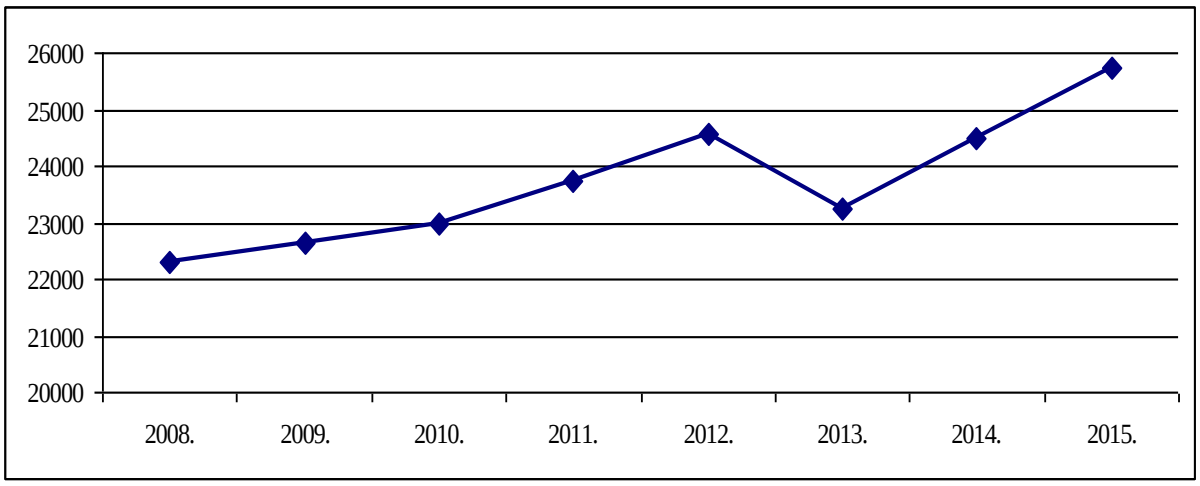
[16] Škuflić, L. i Turuk, M. (2013): Barijere ulaska malih i srednjih poduzeća u prerađivačku industriju u Hrvatskoj. Poslovna izvrsnost Zagreb, god. VII (2013) br. 2.
[17] https://www.mingo.hr/page/kategorija/preradivacka-drvno-preradivacka-i-prehrambena-industrija
[18] Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive

4.1. Odrednice prerađivačke industrije u Hrvatskoj

Kako bi se dao uvid u glavne odrednice prerađivačke industrije u Republici Hrvatskoj, u nastavku rada biti će analizirani sljedeći statistički podaci:

- registrirane pravne osobe u prerađivačkoj industriji,
- broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji (zaposleni u pravnim osobama),
- broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji (u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija),
- prosječna mjesečna neto plaća u prerađivačkoj industriji,
- verižni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije.

Grafikon 10 prikazuje registrirane pravne osobe u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine. Registrirane pravne osobe jesu jedinice upisane u Registar poslovnih subjekata Državnog zavoda za statistiku, a odnose se na trgovačka društva, poduzeća, ustanove, zadruge, udruge, političke stranke i ostale neusklađene jedinice koje su imale pravni subjektivitet prema prije vrijedećim zakonima, tijela državne vlasti te tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

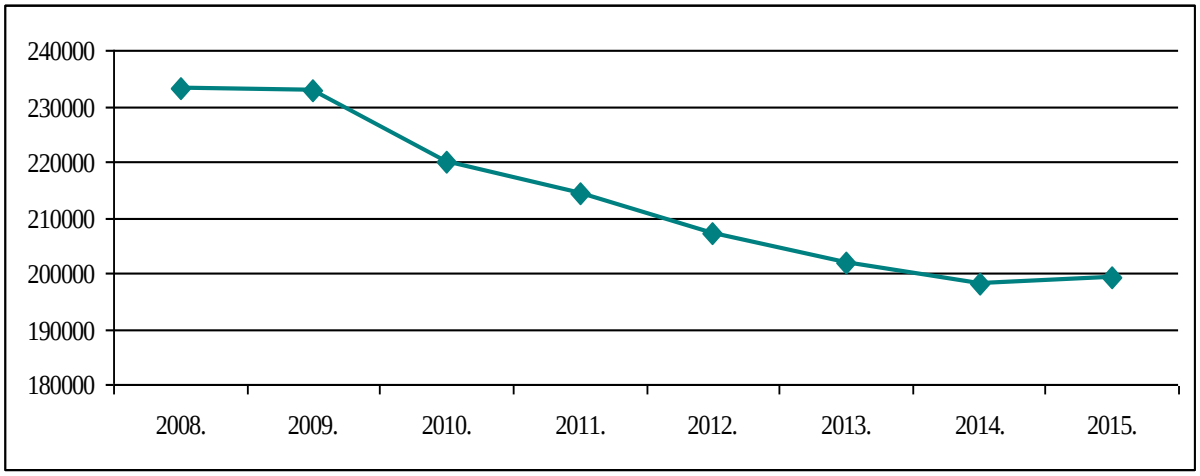
Grafikon 10: Registrirane pravne osobe u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Na grafikonu 10 može se uočiti da broj registriranih pravnih osoba u prerađivačkoj industriji kontinuirano raste od 2008. do 2012. godine što predstavlja pozitivan trend. U 2013. godini

dolazi do značajnijeg pada broja registriranih pravnih osoba (1325), a nakon toga slijedi ponovni rast.

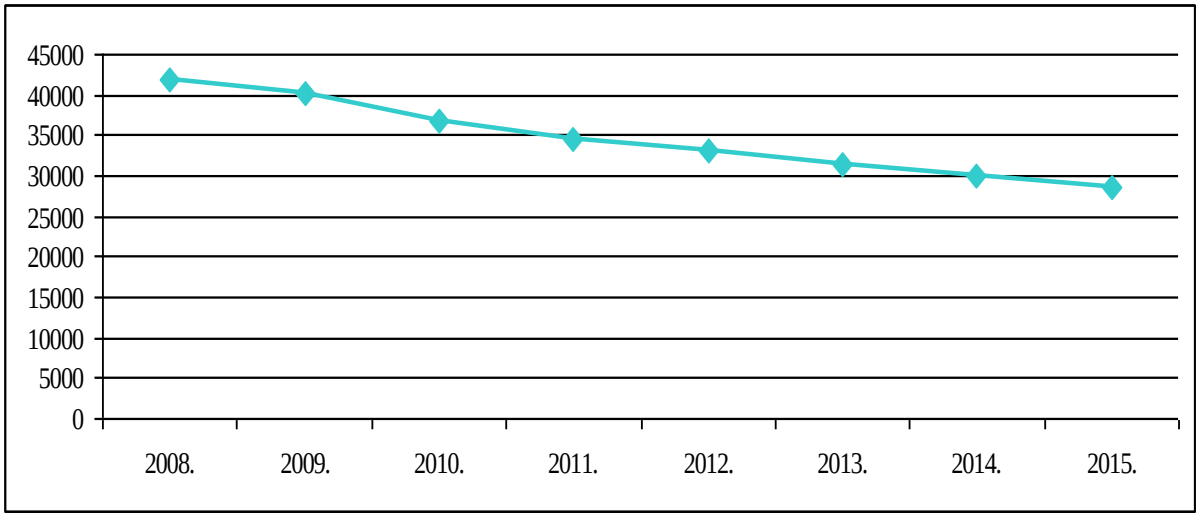
Ukoliko se promatra broj zaposlenih u pravnim osobama u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine (grafikon 11) vidljiv je negativan trend. Naime, može se uočiti da broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji kontinuirano pada od 2008. do 2014. godine. Ipak, u 2015. dolazi do poboljšanja, odnosno rasta broja zaposlenih u promatranoj industriji.

Grafikon 11: Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj (zaposleni u pravnim osobama) od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

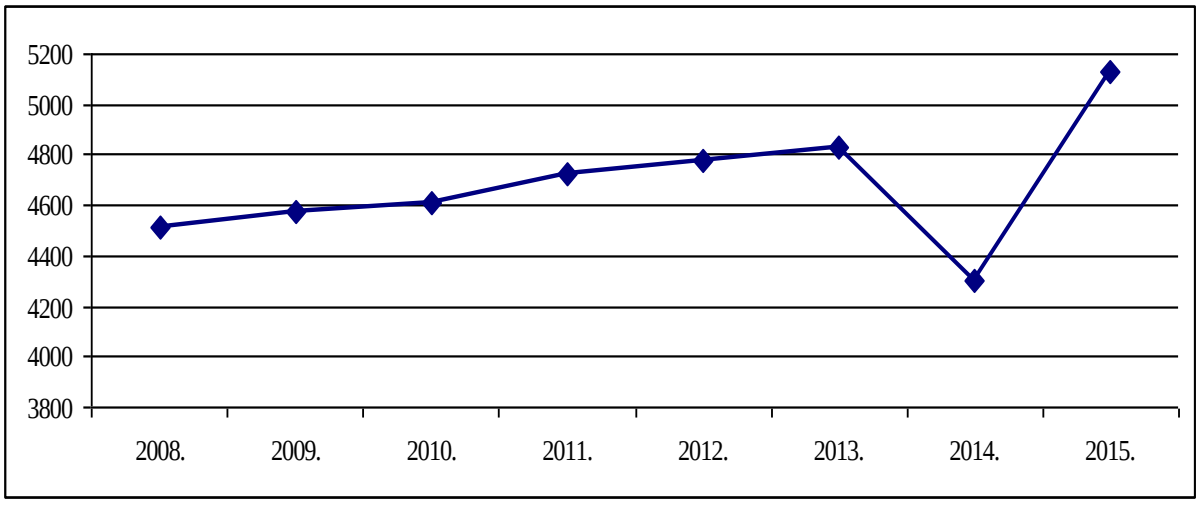
Proučavajući broj zaposlenih u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj (grafikon 12) može se uočiti slična situacija kao na prethodnom grafikonu. Naime, broj zaposlenih je u stalnom padu. Uspoređujući grafikon 10 i 11 može se zaključiti da je znatno više zaposlenih u prerađivačkoj industriji u pravnim osobama negoli u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija.

Grafikon 12: Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj (u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija) od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

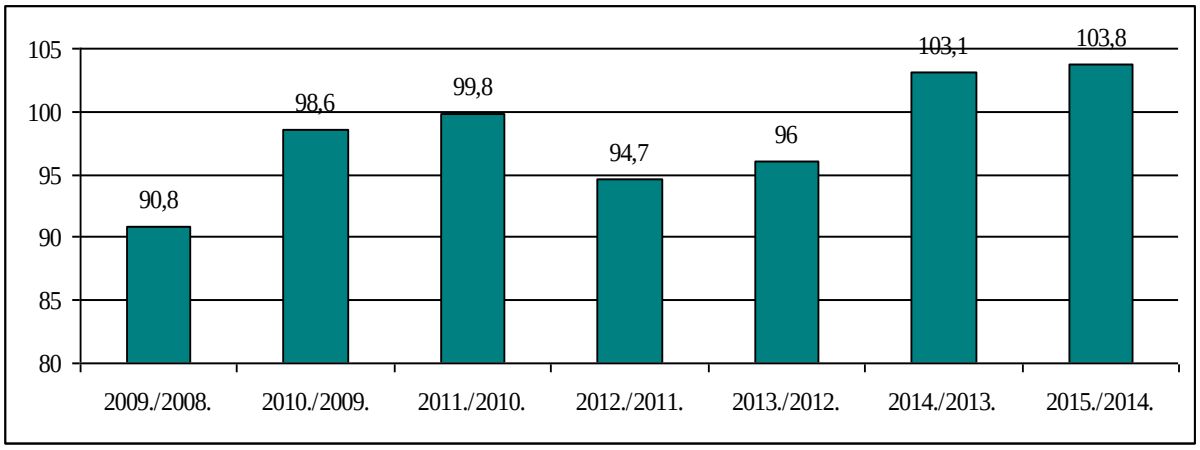
Grafikon 13 prikazuje prosječnu mjesečnu neto plaću u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine. Iz grafikona se može uočiti kontinuiran rast plaće od 2008. do 2013. godine kada dolazi do značajnijeg pada. Zanimljivo, u 2015 godini prosječna plaća ponovno raste i značajno premašuje iznos prošlih godina promatranog razdoblja dostižući razinu iznad 5000 kn.

Grafikon 13: Prosječna mjesečna neto plaća u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Na grafikonu 14 vidljivi su verižni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije od 2008. do 2015. godine. Uočava se je u svakoj od promatranih godina, osim 2014. i 2015., proizvodnja prerađivačke industrije manja u odnosu na prethodnu. U 2014. godini proizvodnja raste za 3,1,% u odnosu na prethodnu 2013., dok u 2015. godini raste za 3,8% u odnosu na 2014. godinu.

Grafikon 14: Verižni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Prerađivačka industrija obuhvaća sljedeće sektore[19]:

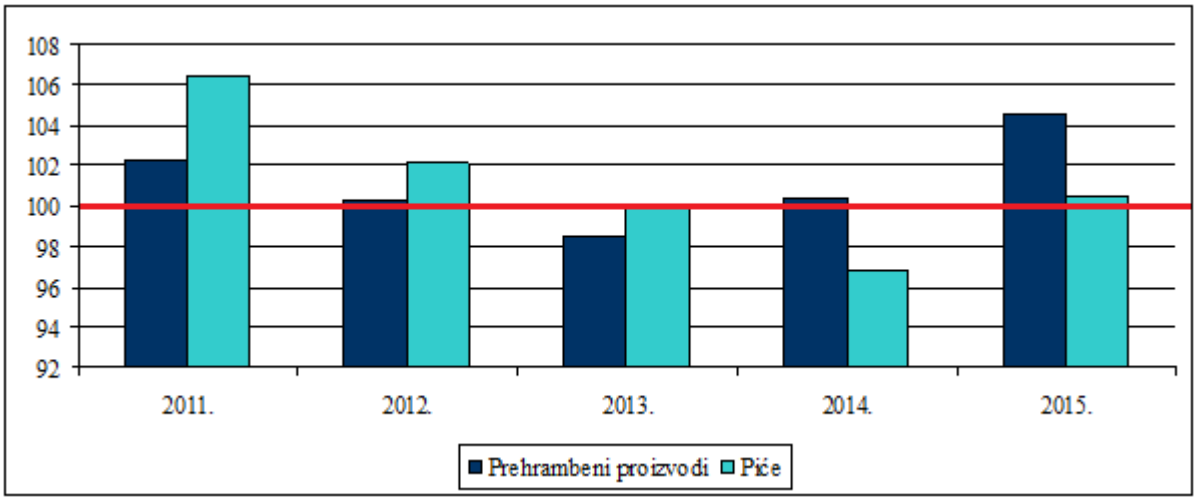
- Proizvodnja tekstila, odjeće, kože i srodnih proizvoda,
- Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, farmaceutskih proizvoda, gume i plastike i ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda,
- Proizvodnja metala i metalnih proizvoda,
- Proizvodnja elektroničkih i električnih proizvoda i strojeva,
- Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića,
- Prerada drva i proizvoda od drva i pluta i proizvodnja namještaja; proizvodnja papira i proizvoda od papira.

Nastavak rada donosi detaljan uvid u odrednice industrije hrane i pića te farmaceutske i kemijske industrije.

[19] https://www.mingo.hr/page/kategorija/preradivacka-drvno-preradivacka-i-prehrambena-industrija

4.2. Industrija hrane i pića

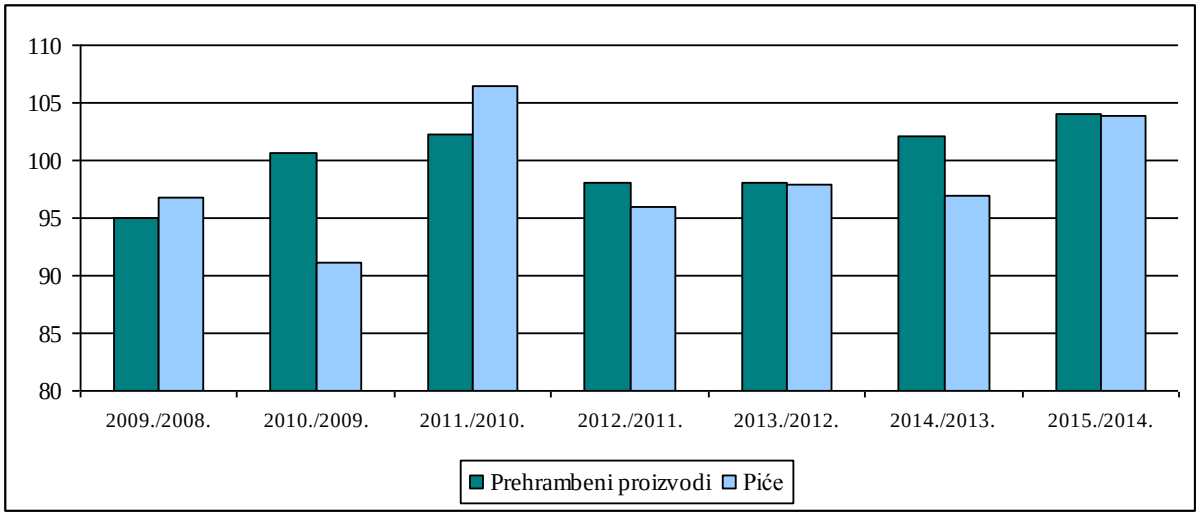
Analiza industrije hrane i pića započeta je prikazom kretanja godišnjih indeksa proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2011. do 2015., dok je za bazu uzeta 2010. godina (grafikon 15). Iz grafikona se može uočiti da je u 2011., 2012. i 2015. godine proizvodnja hrane i pića bila veća u odnosu na baznu 2010. godinu. U 2013. proizvodnja hrane pada ispod razine na kojoj je bila u 2010., dok se u 2014. ista situacija događa s proizvodnjom pića. Također, iz grafikona se može uočiti osciliranje proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića u promatranom razdoblju (2011. bilježi najveću proizvodnju, a 2014. najmanju).

Grafikon 15: Godišnji indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2011. do 2015. godine (2010.=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Grafikon 16 prikazuje verižne indekse proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2008. do 2015. godine. U oba promatrana sektora može se uočiti osciliranje proizvodnje kroz godine. Naime, proizvodnja prehrambenih proizvoda od 2009. do 2011. raste u odnosu na prethodnu godinu, a nakon toga dolazi do pada proizvodnje do 2013. godine. nakon 2013. ponovno slijedi pozitivan trend, odnosno rast proizvodnje hrane u odnosu na prethodno razdoblje. Promatrajući sektor piće mogu se uočiti značajne oscilacije iz godine u godinu tijekom cijelog promatranog razdoblja.

Grafikon 16: Verižni indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

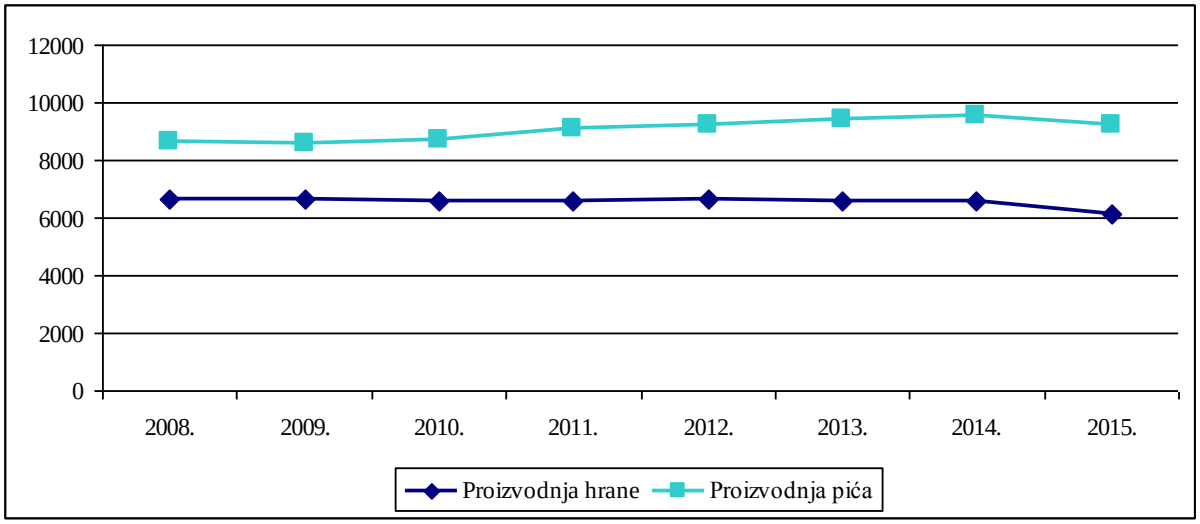
Tablica 4 i grafikon 17 prikazuju prosječnu mjesečnu bruto plaću po zaposlenom u industriji hrane i pića u RH od 2008. do 2015. godine.

Tablica 4: Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u industriji hrane i pića u RH od 2008. do 2015.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Proizvodnja hrane	6656	6677	6566	6558	6636	6594	6594	6129
Proizvodnja pića	8657	8555	8720	9075	9217	9444	9552	9220

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Analizirajući prosječnu mjesečnu bruto plaću, mogu se uočiti neznačajne oscilacije kroz promatrano razdoblje u oba sektora. Kod proizvodnje hrane, prosječna bruto plaća se gotovo neznačajno mijenja sve do 2014. godine, a nakon toga slijedi značajniji pad. S druge strane, kod proizvodnje pića mogu se uočiti veće oscilacije u iznosa plaća kroz promatrano razdoblje, te pozitivan trend od 2009. do 2014. godine, nakon čega slijedi pad. Također, može se uočiti da su prosječne bruto plaće u sektoru pića u svakoj od promatranih godina veće u odnosu na sektor prehrambenih proizvoda.

Grafikon 17: Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u industriji hrane i pića u RH od 2008. do 2015.

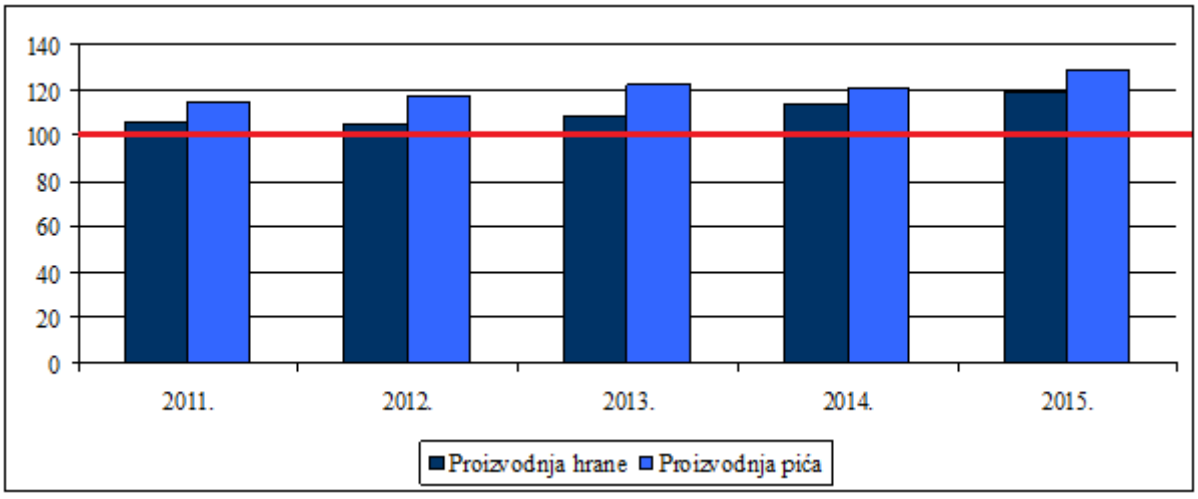
Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Tablica 5 i grafikon 18 prikazuju proizvodnost rada u industrijama hrane i pića od 2011. do 2015. godine.

Tablica 5: Proizvodnost rada u industrijama hrane i pića od 2011. do 2015. godine

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114	118,6
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122	120,8	128,5

Izvor: izrada autora prema: Sektorska analiza: Hrana i piće 2017.

Grafikon 18: Indeksi proizvodnosti rada u industrijama hrane i pića od 2011. do 2015.

Izvor: izrada autora prema: Sektorska analiza: Hrana i piće 2017.

Iz prethodne tablice i grafikona može se uočiti da je u sektorima proizvodnje hrane i pića u razdoblju od 2011. do 2015. godine zabilježen porast proizvodnosti rada. Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2015. godini bila je za 18,6 % veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost rada u industriji pića povećala se za 28,5 %.

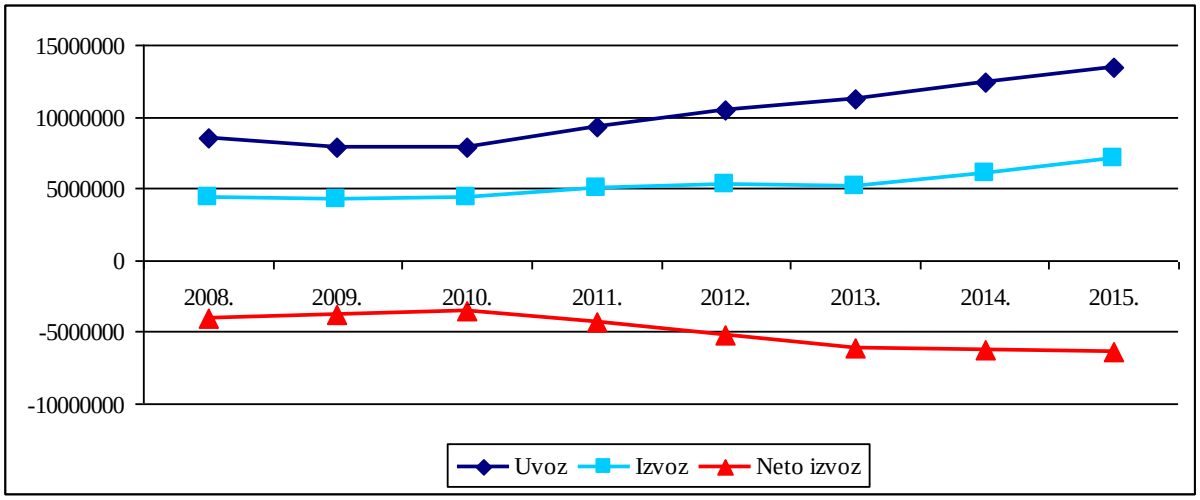
Nastavak rada donosi uvid u odrednice uvoza i izvoza prehrambenih proizvoda (tablica 6 i grafikon 19).

Tablica 6: Uvoz i izvoz prehrambenih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Uvoz	8485916	7930670	7921902	9344210	10500513	11235083	12376035	13488581
Izvoz	4415044	4199086	4410901	5007135	5344386	5166654	6102256	7067085
Neto izvoz	-4070872	-3731584	-3511001	-4337075	-5156127	-6068429	-6273779	-6421496

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Može se uočiti da je u svakoj od promatranih godina uvoz prehrambenih proizvoda veći od izvoza što ne predstavlja dobar pokazatelj. Dodatno, uvoz se od 2010. kontinuirano povećava po većoj stopi od rasta izvoza. Rezultat navedeno situacije je negativan predznak neto izvoza u svakoj od promatranih godina.

Grafikon 19: Uvoz i izvoz prehrambenih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

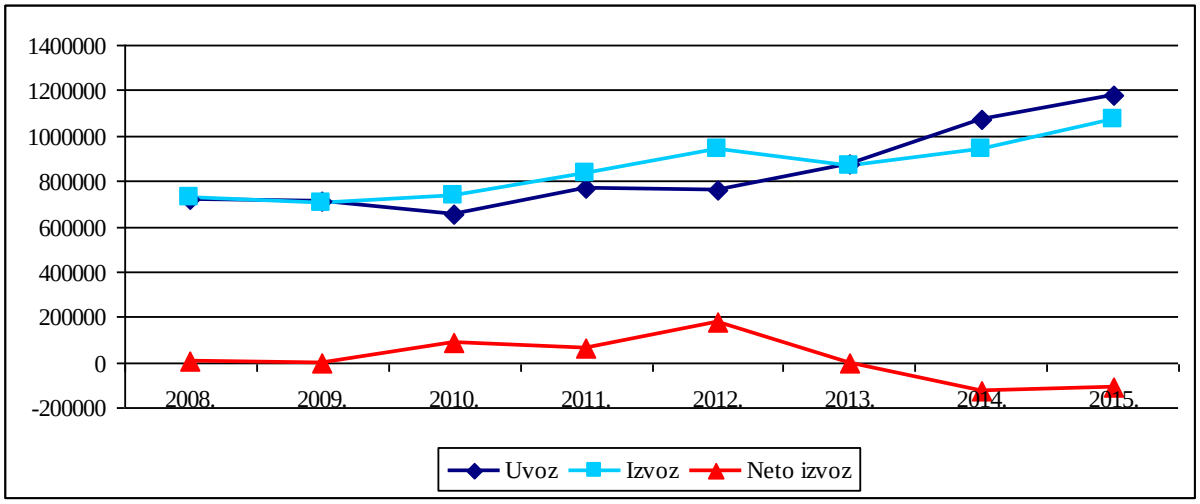
Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

S druge strane, uvoz i izvoz pića (tablica 7 i grafikon 20) daju bolju sliku. Naime, u prvoj polovici promatranog razdoblja bilježi se pozitivan neto izvoz, odnosno veći izvoz od uvoza (sa iznimkom od 2009. godine). Nažalost, od 2013. godine neto izvoz je negativan, što je posljedica većeg uvoza od izvoza.

Tablica 7: Uvoz i izvoz pića od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Uvoz	722866	709451	649291	770154	760264	872684	1068486	1175825
Izvoz	728141	703689	739366	831498	940170	867559	941845	1068021
Neto izvoz	5275	-5762	90075	61344	179906	-5125	-126641	-107804

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

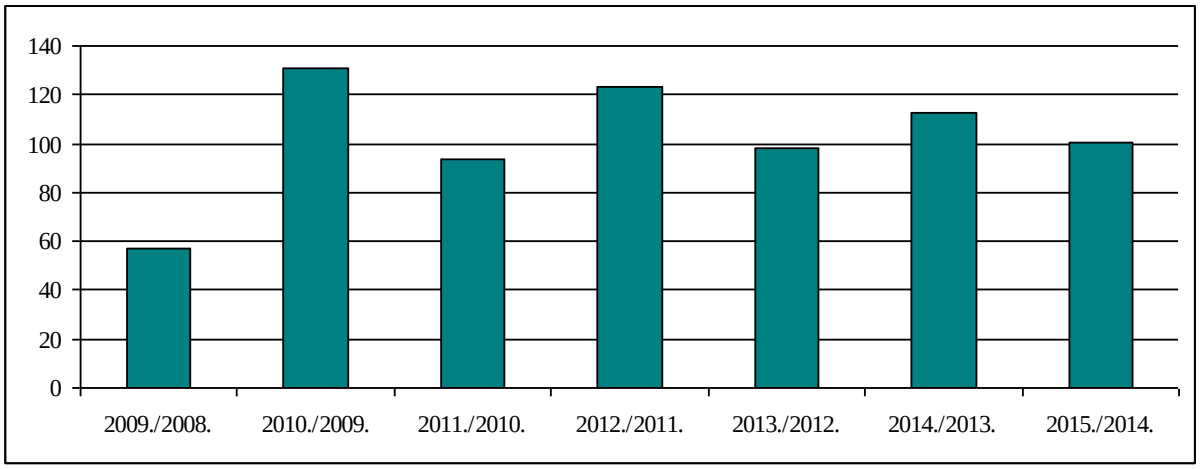
Grafikon 20: Uvoz i izvoz pića od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

4.3. Farmaceutska industrija

Farmaceutska industrija na globalnom tržištu iz godine u godinu ostvaruje pozitivne poslovne rezultate, a potražnja za zdravstvenim uslugama kontinuirano raste i temeljni je pokretač razvoja farmaceutske industrije. Nastavak rada donosi kratku analizu farmaceutske industrije u Republici Hrvatskoj.

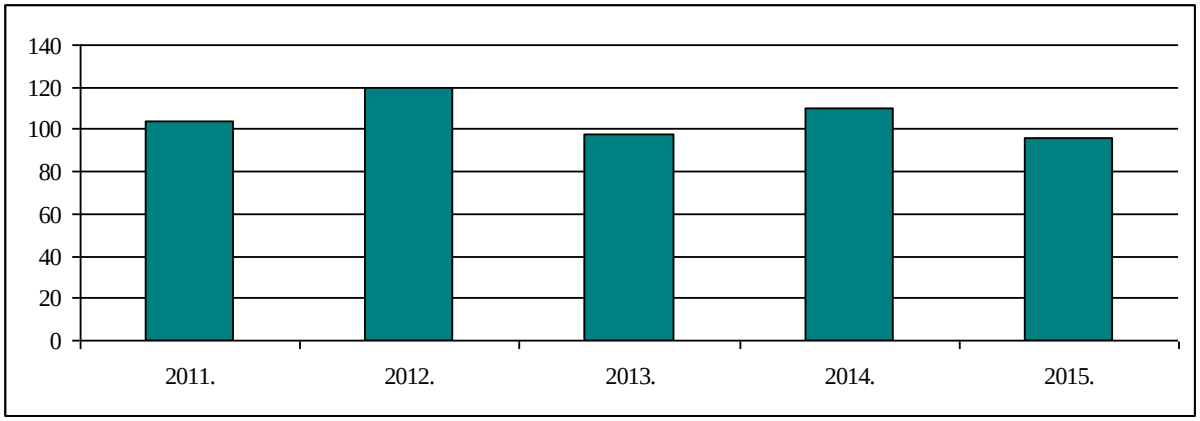
Grafikon 21 prikazuje verižne indekse proizvodnje farmaceutske industrije od 2008. do 2015. godine. promatrajući grafikon mogu se uočiti značajne oscilacije u proizvodnji farmaceutskih proizvoda kroz promatrano razdoblje. Najveći pad proizvodnje zabilježen je u 2009. godini u odnosu na 2008. kada proizvodnja pada za čak 43%. Godinu poslije, u 2010. dolazi do najvećeg rasta proizvodnje, za čak 31% u odnosu na prethodnu godinu, a značajan rast zabilježen je i u 2012. u odnosu na 2011. kada proizvodnja raste za 23%.

Grafikon 21: Verižni indeksi proizvodnje farmaceutske industrije od 2008. do 2015.

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Promatrajući indekse proizvodnosti rada u farmaceutskoj industriji od 2011. do 2015. godine (grafikon 22) također se mogu uočiti oscilacije. Naime, u 2011., 2012. i 2014. godini dolazi do rasta proizvodnosti rada u odnosu na baznu 2010. godinu, dok u preostalim godinama proizvodnost pada u odnosu na bazno razdoblje.

Grafikon 22: Indeksi proizvodnosti rada u farmaceutskoj industriji od 2011. do 2015. godine (2010.=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Promatrajući uvoz i izvoz farmaceutskih proizvoda (tablica 8) može se uočiti negativan trend. Naime, u svakoj od promatranih godina uvoz je značajno veći od izvoza.

Tablica 8: Uvoz i izvoz farmaceutskih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

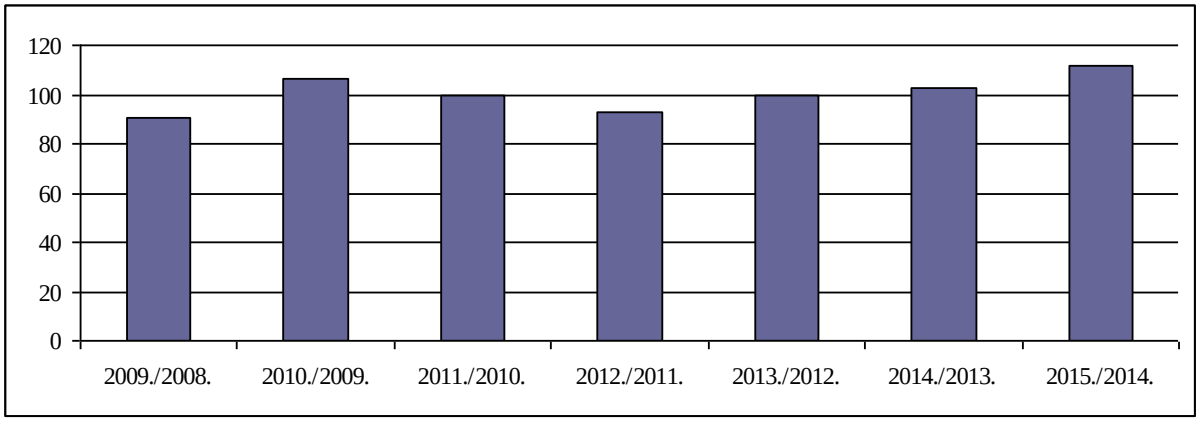
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Uvoz	4033728	4248057	4371184	4886953	5026898	5054332	5417613	6367085
Izvoz	1641515	1802397	2403705	2825754	3292723	3193266	3210749	4358702
Neto izvoz	-2392213	-2445660	-1967479	-2061199	-1734175	-1861066	-2206864	-2008383

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

4.4. Kemijska industrija

Sektor kemijske industrije predstavlja jedan od vodećih industrijskih sektora u RH i EU. Proizvodi kemijske industrije obuhvaćaju širok raspon proizvoda koji se koriste i u ostalim sektorima gospodarstva: u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji, uslužnim djelatnostima i širokoj potrošnji. Gotovo dvije trećine ukupne proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda koristi industrijski sektor Europske unije kao ulazne proizvode, uključujući i građevinarstvo, dok više od trećine proizvodnje kemikalija koriste ostale grane gospodarstva poput zdravstvenog sektora, poljoprivrede, usluga i ostalih poslovnih djelatnosti.[20]

Grafikon 23 prikazuje verižne indekse proizvodnje kemijske industrije od 2008. do 2015.

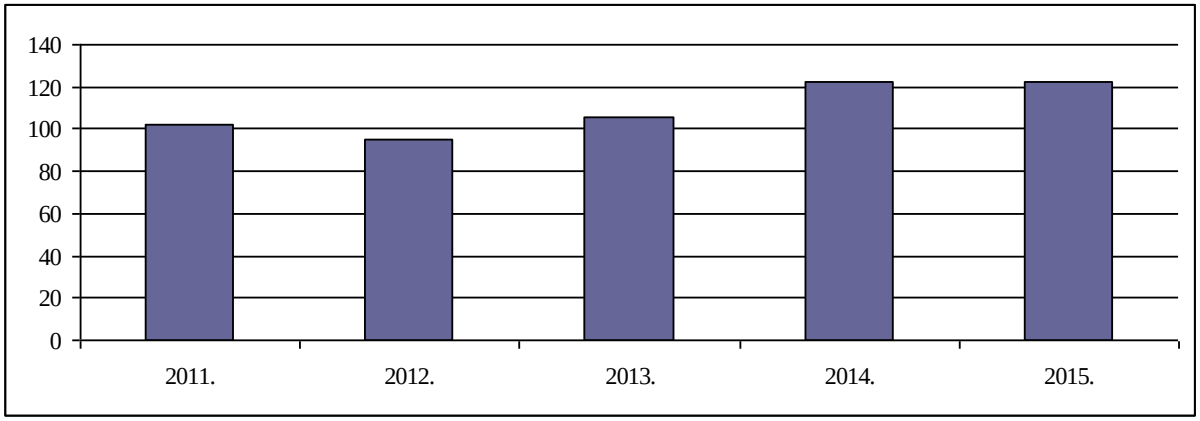
Grafikon 23: Verižni indeksi proizvodnje kemijske industrije od 2008. do 2015. godine

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

[20] Sektorska analiza: Kemijska industrija, 2017.

Analizirajući verižne indekse proizvodnje kemijske industrije mogu se uočiti oscilacije u proizvodnji kroz promatrano razdoblje. U svakoj od promatranih godina, osim 2010., 2014. i 2015. proizvodnja pada u odnosu na prethodnu godinu.

Na grafikonu 24 vidljivi su indeksi proizvodnosti rada u kemijskoj industriji od 2011. do 2015. godine, a 2010. je uzeta kao bazna. U svakoj od promatranih godina, osim 2012., proizvodnost rada u kemijskoj industriji raste u odnosu na baznu 2010. godinu.

Grafikon 24: Indeksi proizvodnosti rada u kemijskoj industriji od 2011. do 2015. (2010.=100)

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

Tablica 9 prikazuje uvoz i izvoz farmaceutskih proizvoda te se, kao i u slučaju farmaceutske industrije uočava negativan neto izvoz u cijelom promatranom razdoblju.

Tablica 9: Uvoz i izvoz kemijskih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Uvoz	10553630	8375249	10037826	10483464	10094298	10451448	10449324	11769519
Izvoz	4964273	3339929	4798731	5127642	4409161	4551744	4833215	5374465
Neto izvoz	-5589357	-5035320	-5239095	-5355822	-5685137	-5899704	-5616109	-6395054

Izvor: izrada autora prema: www.dzs.hr

5. ZAKLJUČAK

Industrija predstavlja jedan od najvažnijih čimbenika rasta svake ekonomije koja teži gospodarskom razvoju i napretku. Stoga je lako zaključiti da industrijski rast može dovesti do brojnih pozitivnih posljedica za cjelokupno gospodarstvo te samim time utjecati i na ostale ekonomske razvojne ciljeve društva. Rast industrijske proizvodnje stvara veće potrebe za inputima proizvodnje (sirovine, poluproizvodi, energija, radnici) i za dostavom proizvoda do krajnjih potrošača, što dovodi do povećanja potražnje za uslugom prijevoza, a povećanje usluga prijevoza povećava potražnju za prijevoznim sredstvima. Istraživanje tržišta, dizajniranje i promocija proizvoda, financiranje cijelog poslovnog procesa su usluge koje su direktno vezane uz proizvodnju. Istraživanje i razvoj novih tehnologija i proizvoda također spadaju u takve usluge. Zaposlenici zarađen dohodak u proizvodnji troše na usluge odmora i rekreacije, trgovine, kulturne, sportske, zdravstvene, obrazovne itd. Upravo iz prethodno navedenog može se uočiti važnost industrije za gospodarstvo pojedine zemlje. Stoga se od iznimne važnosti ističe uspostavljanje i provođenje ciljeva industrijske politike koji će omogućiti rast i napredak industrije.

Analizirajući industriju u Republici Hrvatskoj, može se zaključiti da njeno kretanje nije zadovoljavajuće posljednjih godina te prostora za napredak ima. Naime, promatrajući ukupnu industrijsku proizvodnju od 2010. do 2015., može se uočiti da se u svakoj od promatranih godina industrijska proizvodnja dodatno smanjivala u odnosu na prethodnu sve do 2014. godine kada dolazi do njenog rasta. Promatrano po područjima NKD-a koji obuhvaćaju rudarstvo i vađenje, prerađivačku industriju te opskrbu električnom energijom, plinom, parom te klimatizaciju, vidljivo je da u 2011. i 2012. dolazi do smanjenja industrijske proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu u svim promatranim područjima. U 2013. godini povećava se industrijska proizvodnja područja opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, dok ostala također bilježe smanjenje. U 2014. dolazi do povećanja proizvodnje prerađivačke industrije u odnosu na 2013., dok u 2015. godini rudarstvo i vađenje bilježe porast, a opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija smanjenje proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih u industriji posljednjih godina raste, no još uvijek ne dostiže razinu iz bazne 2010. godine, dok je proizvodnost rada u industriji u svakoj od promatranih godina veća u odnosu na baznu 2010. godinu, osim u 2012. godini.

U današnje vrijeme prerađivačka industrija predstavlja značajan sektor gospodarstva svake nacionalne ekonomije u strukturi nacionalne proizvodnje u pogledu ostvarivanja visoke dodane vrijednosti, zapošljavanja većeg broja stanovnika, osiguravanja izvozne propulzivnosti i prihoda. Upravo zbog njene važnosti, ovaj završni rad stavlja naglasak na analizu prerađivačke industrije. Naime, prerađivačka industrija je, uz sektor financijskog posredovanja, poslovanja nekretninama, iznajmljivanja i poslovnih usluga, sektor gospodarstva s ponajvećim udjelom u strukturi bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) i ukupnoj zaposlenosti Republike Hrvatske, te apsolutno najvećim udjelom u ukupnom izvozu. Iz detaljne analize može se zaključiti da broj registriranih pravnih osoba u prerađivačkoj industriji kontinuirano raste s iznimkom u 2013., broj zaposlenih pada, prosječna plaća raste (s iznimkom 2014. godine), a u razdoblju od 2008. do 2015. u svakoj od promatranih godina, osim 2014. i 2015., proizvodnja prerađivačke industrije je manja u odnosu na prethodnu.

Prerađivačka industrija obuhvaća brojne sektore, a kroz rad ja dana analiza industrije hrane i pića, farmaceutske i kemijske industrije. Promatrajući navedene industrije mogu se uočiti oscilacije u njihovoj proizvodnji od 2008. do 2015. godine, rast proizvodnosti rada, te negativan neto izvoz osim u slučaju industrije pića koja 2008., 2010., 2011. i 2012. godini bilježi veći izvoz od uvoza.

Stanje industrije u Hrvatskoj je daleko od zadovoljavajućeg te prostora za napredak ima dovoljno. Ipak, do napretka i kontinuiranog industrijskog rasta može doći samo uz prave i dugoročne mjere.

LITERATURA

1. Čavrak, V. (ur.),(2011): Gospodarstvo Hrvatske, Ekonomski fakultet Zagreb i Politička kultura Zagreb.

2. Đurman, P. (2016): Europeizacija javne uprave i načelo otvorenosti. / Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, VII, str. 342-373.

3. https://www.mingo.hr/page/kategorija/industrijska-strategija-republike-hrvatske-2014-2020

4. Jurčić, Lj. (2011): Kad instrumenti postanu ciljevi. Hrvatska industrijalizacija. Zagrebačka inicijativa: perspektive.

5. Lozina Duško; Klarić Mirko. Javna uprava suvremene države u promijenjenim okolnostima. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 1/2012., str. 23.-37.

6. Ministarstvo gospodarstva: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020.

7. Obadić, A. (2001): Industrijska politika kao dio ekonomske politike. Ekonomski pregled, 52 (5-6) 645-666.

8. Porter, M.E. (2008): Konkurentska prednost. MASMEDIA, Zagreb.

9. Sektorska analiza: Hrana i piće 2017.

10. Sektorska analiza: Kemijska industrija, 2017.

11. Škuflić, L. i Turuk, M. (2013): Barijere ulaska malih i srednjih poduzeća u prerađivačku industriju u Hrvatskoj. Poslovna izvrsnost Zagreb, god. VII (2013) br. 2.

12. Teodorović, I. i Buturac, G. (2006): Perspektive industrijske proizvodnje u Hrvatskoj i intraindustrijska razmjena. Ekonomski pregled, 57 (11) 705-729.

13. Tica, J.(2012): Industrija. Ekonomski fakultet Zagreb. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/MGR/Tica/gh/poglavlje8.pdf

14. www.dzs.hr

POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA

Tablica 1: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj prema područjima NKD-a 2007. (2010=100)……..…13
Tablica 2: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. (2010=100)……14
Tablica 3: Verižni indeksi industrijske proizvodnje od 2010. do 2015. godine prema područjima NKD-a 2007……...16
Tablica 4: Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u industriji hrane i pića u RH od 2008. do 2015……...….26
Tablica 5: Proizvodnost rada u industrijama hrane i pića od 2011. do 2015. godine……...27
Tablica 6: Uvoz i izvoz prehrambenih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)…....28
Tablica 7: Uvoz i izvoz pića od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)……..29
Tablica 8: Uvoz i izvoz farmaceutskih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)…….31

Slika 1: Industrijska politika kao dio preklapajućih područja ekonomske politike……....6
Slika 2: Odrednice industrijskog rasta …….11

Grafikon 1: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj (od 2012. do 2015.)…….12
Grafikon 2: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema područjima NKD-a 2007……...13
Grafikon 3: Godišnji indeksi industrijske proizvodnje u Hrvatskoj od 2012. do 2015. prema agregatima GIG-a 2009. (2010=100)……15
Grafikon 4: Verižni indeksi industrijske proizvodnje u RH od 2010. do 2015. godine……...15
Grafikon 5: Verižni indeksi industrijske proizvodnje od 2010. do 2015. godine prema područjima NKD-a 2007……...16
Grafikon 6: Indeksi zaposlenih osoba u industriji od 2012. do 2015. godine (2010.=100)…..17

Grafikon 7: Indeksi proizvodnosti rada u industriji RH od 2012. do 2015. godine (2010.=100)……...17
Grafikon 8: Verižni indeksi prometa industrije u RH od 2011. do 2015. godine…….18
Grafikon 9: Vrijednost prodaje industrijskih proizvoda i izvoza u RH od 2012. do 2015…...19
Grafikon 10: Registrirane pravne osobe u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. ……..…21
Grafikon 11: Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj (zaposleni u pravnim osobama) od 2008. do 2015……..…22
Grafikon 12: Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj (u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija) od 2008. do 2015. godine…….23
Grafikon 13: Prosječna mjesečna neto plaća u prerađivačkoj industriji u Hrvatskoj od 2008. do 2015. godine…….23
Grafikon 14: Verižni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije od 2008. do 2015……..24
Grafikon 15: Godišnji indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2011. do 2015. godine (2010.=100)……...25
Grafikon 16: Verižni indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića od 2008. do 2015. godine……26
Grafikon 17: Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u industriji hrane i pića u RH od 2008. do 2015……27
Grafikon 18: Indeksi proizvodnosti rada u industrijama hrane i pića od 2011. do 2015……..27
Grafikon 19: Uvoz i izvoz prehrambenih proizvoda od 2008. do 2015. godine (u 000 kn).....28
Grafikon 20: Uvoz i izvoz pića od 2008. do 2015. godine (u 000 kn)…….29
Grafikon 21: Verižni indeksi proizvodnje farmaceutske industrije od 2008. do 2015……...30
Grafikon 22: Indeksi proizvodnosti rada u farmaceutskoj industriji od 2011. do 2015. godine (2010.=100)……...…30
Grafikon 23: Verižni indeksi proizvodnje kemijske industrije od 2008. do 2015. ……..31
Grafikon 24: Indeksi proizvodnosti rada u kemijskoj industriji od 2011. do 2015. (2010.=100)……...32

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se analizom kretanja industrije u Republici Hrvatskoj. Na samom početku govori se o važnosti industrije kao pokretača gospodarstva te se daje uvid u teorijske pojmove vezane uz industriju, ističući industrijske politike kao dijela ekonomske politike. Drugi dio rada temelji se na analizi kretanja industrije Republike Hrvatske stavljajući naglasak na obilježja prerađivačke industrije posljednjih nekoliko godina. Također, detaljnije se analiziraju prehrambena, farmaceutska i kemijska industrija. Nakon detaljnije analize i istraživanja donosi se zaključak o stanju i karakteristikama industrije u Hrvatskoj, te se ističe da postojeće stanje nije zadovoljavajuće. Stoga je potrebno provesti prave mjere s ciljem dugoročnog industrijskog rasta.

Ključne riječi: industrija, industrijska politika, prerađivačka industrija

SUMMARY

This paper analyses industry trends in the Republic of Croatia. At the beginning, the importance of the industry as the driving force of the economy has been emphasized and paper gives insight into the theoretical concepts related to industry, emphasizing industrial policy as part of economic policy. The second part of the paper is based on the analysis of Croatian industry trends by emphasizing the characteristics of the manufacturing industry over the last few years. Also, the food, pharmaceutical and chemical industries are analyzed in more detail. After a detailed analysis and research, a conclusion is made on the state and characteristics of the industry in Croatia and it is emphasized that the existing situation is not satisfactory. It is therefore necessary to take activities which will lead to long-term industrial growth.

Key words: industry, industrail policy, manufacturing industry